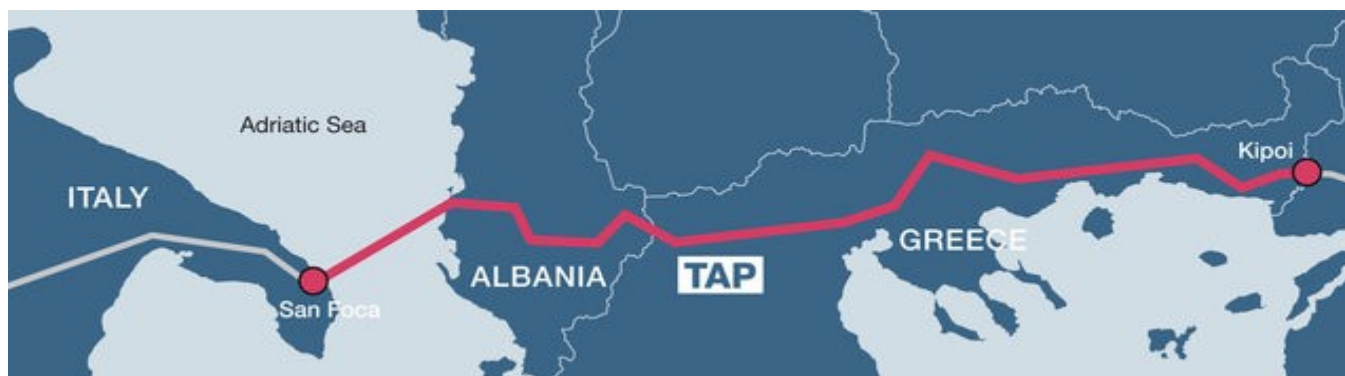

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΑΓΩΓΟΣ ΤΑΡ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Energy for Growth

ΜΑΪΟΣ 2013

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

3	Χαρακτηριστικά έργου TAP
4	Οφέλη του TAP για την Ελλάδα
5	Πλεονεκτήματα του TAP έναντι του Nabucco West
8	Χρονοδιάγραμμα εξελίξεων
9	Εκκρεμότητες
10	Σύντομο ιστορικό
11	Γλωσσάριο

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΟΥ ΤΑΡ

Μεταφορική δυναμικότητα: 10 δισ. κυβικά μέτρα ετησίως - bcm/year
με δυνατότητα επέκτασης σε 20 bcm/year

Για την αύξηση της δυναμικότητας απαιτείται απλώς η αύξηση της συμπίεσης του αερίου, με την προσθήκη δύο σταθμών συμπίεσης στις Σέρρες και τα ελληνοαλβανικά σύνορα

Διάμετρος αγωγού:

- στο χερσαίο (onshore) τμήμα
48 ίντσες (1,2 μέτρα)
- στο υποθαλάσσιο (offshore) τμήμα
36 ίντσες (0,91 μέτρα)

Μήκος:

870 χιλιόμετρα συνολικά
Ελλάς 550 χλμ.
Αλβανία 205 χλμ.
Αδριατική Θάλασσα 110 χλμ.
Ιταλία 5 χλμ.

Υψομετρικές διαφορές:

- Υψηλότερο σημείο στα 1800 μέτρα στην Αλβανία
- Χαμηλότερο σημείο σε βάθος 810 μέτρων στην Αδριατική Θάλασσα.

Κοινοπραξία κατασκευής έργου:

TAP AG

Μέτοχοι:

- Αχρο - 42.5% (Ελβετία)
- Statoil - 42.5% (Νορβηγία)
- Ε.ΟΝ - 15% (Γερμανία)

ΟΦΕΛΗ ΤΟΥ ΤΑΡ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Γεωστρατηγική σημασία

Η ολοκλήρωση του αγωγού ΤΑΡ θα είναι μία από τις μεγαλύτερες επενδύσεις που έχουν γίνει ποτέ στην χώρα μας και θα σηματοδοτήσει την δυναμική επανατοποθέτηση της Ελλάδας στο γεωστρατηγικό περιβάλλον και στον ενεργειακό χάρτη της περιοχής.

Αύξηση πολιτικής βαρύτητας

Η ύπαρξη του αγωγού προβάλλει θετικά πολιτικά μηνύματα τόσο στην περιοχή όσο και στην Ευρώπη για τη βαρύτητα της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή της. Επίσης, ενισχύει την ταυτότητά της ως παράγοντα σταθερότητας. Η Ελλάδα, συμμετέχοντας στον Νότιο Διάδρομο Αερίου, είναι παρούσα στις εξελίξεις που αφορούν την εκμετάλλευση των μεγάλων κοιτασμάτων φ/α της Κασπίας.

Η Ελλάδα καθίσταται ενεργειακός κόμβος και άξονας στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης

Πέραν της μεταφοράς τράνζιτ αερίου προς την δυτική Ευρώπη θα υπάρχει η δυνατότητα διανομής ποσοτήτων στα Βαλκάνια μέσω διασυνδεδετήριων αγωγών. Η αγορά της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας θα μπορεί να τροφοδοτείται μέσω του σχεδιαζόμενου αγωγού IGB και τα Δυτικά Βαλκάνια μέσω του σχεδιαζόμενου αγωγού Ιονίου Αδριατικής (Ionian Adriatic Pipeline—IAP).

Διαφοροποίηση πηγών φ/α για την ελληνική και ευρωπαϊκή αγορά

Η δυνατότητα προμήθειας της ελληνικής αγοράς με φ/α μέσω του αγωγού ΤΑΡ σημαίνει μία πρόσθετη πηγή, άρα αύξηση των επιλογών και της διαπραγματευτικής δύναμης της χώρας μας έναντι των προμηθευτών της. Συνεπώς, ενισχύεται η ενεργειακή ασφάλεια της χώρας μας και της ευρωπαϊκής αγοράς.

Σημαντική άμεση ξένη επένδυση

Ο ΤΑΡ αποτελεί άμεση ξένη επένδυση στην Ελλάδα ύψους 1,5 δισ. ευρώ.

Αύξηση απασχόλησης

Δημιουργία 2.000 άμεσων και 10.000 έμμεσων νέων θέσεων εργασίας.

Πολλαπλασιαστικά οφέλη στην ελληνική οικονομία

Η κατασκευή και λειτουργία του έργου θα απαιτήσει την προμήθεια πλειάδας προϊόντων και υπηρεσιών από ελληνικές εταιρείες.

Επενδυτική εμπιστοσύνη

Η ολοκλήρωση του έργου δείχνει την εμπιστοσύνη της διεθνούς επενδυτικής κοινότητας στη δυναμική και την προοπτική της ελληνικής οικονομίας.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΑΡ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ NABUCCO WEST

ΕΜΠΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΗ ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

Ο ΤΑΡ δεν απαιτεί ούτε στηρίζεται σε κρατικές επιχορηγήσεις, κοινοτικές επιδοτήσεις ή συνεισφορές του ευρωπαϊού φορολογουμένου

Ο Nabucco West πιθανότατα θα χρειασθεί κοινοτικούς πόρους ύψους 200 εκ. ευρώ μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για την Ενεργειακή Ανάκαμψη (EEPR)

Ο ΤΑΡ ακολουθεί την συντομότερη, περισσότερο στρατηγική και επομένως πιο αποτελεσματική σε απόδοση διαδρομή

Ο Nabucco West έχει μεγαλύτερο μήκος κατά περίπου 450 χλμ. εν συγκρίσει προς τον ΤΑΡ και επομένως μεγαλύτερο κόστος κατασκευής

Ο ΤΑΡ ολοκλήρωσε ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει Διακρατικές Συμφωνίες και Συμφωνίες Φιλοξενούσης Χώρας. Παρόμοιες συμφωνίες έχουν, επίσης, συναφθεί για τους αγωγούς φ/α TANAP, South Caucasus Pipeline (SCP) και τον πετρελαιοαγωγό Baku–Tbilisi–Ceyhan (BTC) με την κοινοπραξία Shah Deniz

Σε αντίθεση με τον ΤΑΡ, το θεσμικό πλαίσιο του Nabucco West αποτελείται από μία Διακυβερνητική Συμφωνία και μία Συμφωνία Στήριξης του Έργου που το καταστούν λιγότερο ισχυρό, καθώς προσφέρει χαμηλότερη προστασία στον επενδυτή

Η υποβολή της άδειας εξαίρεσης από τρίτους (TPA) είναι η πρώτη που αναμένεται να εγκριθεί στο πλαίσιο του τρίτου ενεργειακού πακέτου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η άδεια εξαίρεσης από τρίτους (TPA) του Nabucco εγκρίθηκε πριν από πέντε χρόνια, βάσει προγενέστερης κοινοτικής νομοθεσίας, και για διαφορετικό επιχειρηματικό σκοπό. Επομένως η άδεια εξαίρεσης για τον ΤΑΡ είναι η μόνη σύμφωνη με την ισχύουσα νομοθεσία της Ε.Ε.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ TAP ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ NABUCCO WEST

ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ ΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ

Ο TAP είναι ένα έργο παγκοσμίου επιπέδου σε ό,τι αφορά την μελέτη, τις υποδομές και τα μέσα υλοποίησης

Οι μέτοχοι του TAP – Axpo, Statoil και E.ON Ruhrgas – έχουν ηγετική θέση παγκοσμίως, καθώς έχουν υλοποιήσει πάνω από 20.000 χλμ. εξωχώριων και εγχώριων αγωγών ανά την υφήλιο

Οι μέτοχοι του TAP είναι εύρωστες οικονομικά ενεργειακές εταιρείες από την Νορβηγία, την Γερμανία και Ελβετία και έχουν την δυνατότητα – εάν απαιτηθεί - να χρηματοδοτήσουν τον αγωγό χωρίς δανεισμό

Για τον TAP συνεχίζει να υφίσταται έντονο ενδιαφέρον συμμετοχής στο έργο από ισχυρούς νέους μετόχους

Η δέσμευση των μετόχων του Nabucco West αποδυναμώνεται:

- Η Ουγγρική MOL πάγωσε την χρηματοδότηση του έργου το 2012 και 2013
- Η γερμανική RWE αποχώρησε από τον Nabucco West (από 1.3.2013 οι μετοχές της μεταβίβασθηκαν στην αυστριακή OMV).

Οι μέτοχοι του Nabucco West υστερούν, σε σχέση προς τον TAP, σε θέματα τεχνικής εμπειρίας και δυνατότητας χρηματοδότησης ενός αγωγού αυτού του μεγέθους χωρίς δανεισμό και επιχορηγήσεις

ΑΓΟΡΕΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ

Η κατάληξη του TAP στην Ιταλία παρέχει πρόσβαση στην δεύτερη μεγαλύτερη αγορά φυσικού αερίου στην ευρωπαϊκή ήπειρο

Ο TAP προσφέρει, επίσης, πολλαπλές δυνατότητες μεταφοράς φυσικού αερίου βορειότερα και δυτικότερα προς την Γερμανία, Ελβετία, Αυστρία, Γαλλία, ακόμη και στο Ηνωμένο Βασίλειο

Δυνατότητες προμήθειας σε νέες αγορές στην Ν.Α Ευρώπη (όρα κατωτέρω)

Ο TAP δεν ανταγωνίζεται ευθέως τον αγωγό South Stream

Ο Nabucco West καταλήγει στο Baumgarten της Αυστρίας. Η αυστριακή αγορά θεωρείται κορεσμένη και έχει περιορισμένη δυναμικότητα προμήθειας αερίου σε δυτικές αγορές

Σε αρκετές από τις αγορές, π.χ. στην Ουγγαρία, υπάρχει υπερπροσφορά

Ο σχεδιαζόμενος αγωγός South Stream είναι ευθέως ανταγωνιστικός με τον Nabucco West, καθώς και οι δύο απευθύνονται κατά βάση στις ίδιες αγορές φυσικού αερίου

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ TAP ENANTI ΤΟΥ NABUCCO WEST

ΑΓΟΡΕΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ο TAP είναι σε θέση να προμηθεύσει νέες και αναπτυσσόμενες αγορές στην Ν.Α. Ευρώπη. Ο TAP, μέσω διασυνδέσεων με υποδομές - κλειδιά όπως ο Ιόνιος Αδριατικός Αγωγός (Μνημόνιο Συνεργασίας υπάρχει ήδη με τον TAP) και ο Δακτύλιος Δυτικών Βαλκανίων, μπορεί να προμηθεύσει με νέες ποσότητες φυσικού αερίου την Αλβανία, το Μαυροβούνιο, την Κροατία, την Π.Γ.Δ.Μ. και την Σερβία

Η δυνατότητα που προσφέρει ο TAP για τροφοδοσία της Βουλγαρίας (μέσω του IGB ή με αντίστροφη ροή στο Kula-Σιδηρόκαστρο) είναι η πλέον οικονομική λύση για την παροχή νέων ποσοτήτων φυσικού αερίου στην Βουλγαρία

Η διαδρομή του Nabucco West μέσω Ρουμανίας και Ουγγαρίας παρακάμπτει τα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων, τα οποία εξαρτώνται σήμερα σε μεγάλο βαθμό από μία πηγή φυσικού αερίου

Ο αγωγός TANAP, εάν συνδεθεί με τον Nabucco West, θα είναι κατά περίπου 100 χλμ. μακρύτερος, εν συγκρίσει με το μήκος που θα έχει εάν συνδεθεί με τον TAP στα ελληνοτουρκικά σύνορα

ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο TAP είναι έργο σε πιο προχωρημένο στάδιο:

Προεπιλέχθηκε ως πρώτο έργο και προχώρησε σε αποκλειστικές διαπραγματεύσεις με την κοινοπραξία του Shah Deniz (Φεβρ. 2012)

Πρώτος υπέγραψε Συμφωνία με τους μετόχους BP, Socar και Total της κοινοπραξία του Shah Deniz (Αύγ. 2012)

Πρώτος ολοκλήρωσε την Συμφωνία Μετόχων (Νοέμ. 2012)

Πρώτος υπέγραψε Μνημόνιο Συνεργασίας με τον TANAP (Νοέμ. 2012)

Ολοκλήρωσε τον Μάρτιο 2013 τον σχεδιασμό της τεχνικής προμελέτης του έργου (Front-End Engineering Design -FEED)

Ο Nabucco West είχε καθυστέρηση αρκετών μηνών για την επίτευξη των ίδιων στόχων (σε σχέση με τον TAP) και υπολείπεται ακόμη η Συμφωνία των Μετόχων με την κοινοπραξία Shah Deniz

Ο Nabucco West άλλαξε τους κυριώτερους μελετητές για την τεχνική προμελέτη του έργου (FEED) με αποτέλεσμα το έργο να έχει καθυστέρηση. Για την εκπόνηση της FEED υπεγράφη μόλις τον Ιαν. 2013 σύμβαση με την εταιρεία Saipem

Εκτιμάται ότι ο Nabucco West είναι περίπου 6 μήνες πίσω από τον TAP ως προς τα τεχνικά του έργα και τις συμφωνίες με την κοινοπραξία Shah Deniz

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

27/9/2012	Νέα Υόρκη : υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης από τους Υπουργούς Εξωτερικών Ελλάδος, Ιταλίας και Αλβανίας, στο περιθώριο της ΓΣ του ΟΗΕ, προκειμένου να εκφρασθεί η πολιτική βούληση των χωρών για την υλοποίηση του TAP
13/2/2013	Αθήνα: υπογραφή της Διακρατικής Συμφωνίας μεταξύ Ελλάδος, Ιταλίας και Αλβανίας. Θεωρείται σημαντική τόσο από πολιτικής σκοπιάς για την στήριξη του έργου όσο και για την πρακτική και νομική κατοχύρωσή του
9/4/2013	Αθήνα: κύρωση της Διακρατικής Συμφωνίας από το ελληνικό Κοινοβούλιο
25/3/2013	Τίρανα: ομόφωνη κύρωση της Συμφωνίας από την αλβανική Βουλή.
25/3/2013	Περάτωση από πλευράς TAP του σχεδιασμού του Front-End Engineering Design (τεχνική προμελέτη του έργου—FEED). Περιλαμβάνει την διαδρομή του αγωγού, τα τεχνικά χαρακτηριστικά κατασκευής, τον σχεδιασμό βαλβίδων και συμπιεστών και θέματα επιμελητείας κατασκευών. Το FEED κατήρτισε η Statoil και η E.ON Ruhrgas.
28/3/2013	Κατάθεση του τελικού φακέλλου υποψηφιότητας (Decision Support Package) από την κοινοπραξία TAP στην κοινοπραξία Shah Deniz II. Ο φάκελλος περιλαμβάνει στοιχεία αναφορικά με τεχνικά, εμπορικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά θέματα, ζητήματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, συνεργασία με κυβερνήσεις κ.α. Ο όγκος του φακέλου απαντά στα κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής που θέτει η κοινοπραξία SD2 και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, τα εμπορικά χαρακτηριστικά, την λειτουργικότητα, την δυνατότητα επέκτασης της δυναμικότητας, το σχέδιο χρηματοδότησης του έργου και τον σχεδιασμό.
5/4/2013	Τίρανα: υπογραφή της Συμφωνίας Φιλοξενούσης Χώρας μεταξύ Αλβανίας και Κοινοπραξίας TAP
19/4/2013	Ρώμη: συνάντηση των τριών μερών και σύσταση Πολιτικής Επιτροπής για την στήριξη του έργου.

ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΕΣ

Το επόμενο στάδιο του σημαντικού αυτού πολιτικού και οικονομικού εγχειρήματος είναι η υπογραφή από την Ελλάδα της Συμφωνίας Φιλοξενούσης Χώρας (Host Government Agreement-HGA) με την κοινοπραξία του TAP.

Σε αυτήν, μεταξύ άλλων, θα περιλαμβάνονται οι τεχνικές και οικονομικές πτυχές του έργου. Η διαπραγμάτευση για τη συμφωνία HGA είναι σε εξέλιξη από το ΥΠΕΚΑ και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του Απριλίου.

Για την Ιταλία δεν απαιτείται Συμφωνία HGA διότι ο αγωγός δεν διασχίζει το ιταλικό έδαφος, αλλά θα συνδεθεί με το υφιστάμενο ιταλικό δίκτυο φυσικού αέριου κοντά στη ιταλική ακτή.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του Νοτίου Διαδρόμου Αερίου, ο οποίος προορίζεται για την μεταφορά φυσικού αερίου από την Κασπία προς την ευρωπαϊκή αγορά, αναμένεται να μεταφερθούν, το 2017 ή 2018, με έναν αγωγό, σταδιακά, 10 δισ. κ.μ. αζερικού φυσικού αερίου από το κοίτασμα Shah Deniz II του Αζερμπαϊτζάν.

Η δημιουργία του εν λόγω Διαδρόμου αποσκοπεί στην διαφοροποίηση των πηγών προέλευσης του φ/α, γεγονός που θα συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης.

Για την μεταφορά του αερίου αυτού στην Ευρώπη είχαν υποβληθεί (Σεπτέμβριος 2011) στην κοινοπραξία που διαχειρίζεται το κοίτασμα Shah Deniz II τέσσερα επενδυτικά σχέδια, από τα οποία δύο με κατεύθυνση προς την Ιταλία μέσω Ελλάδος (ITGI και TAP) και δύο μέσω Βουλγαρίας (Nabucco West και Seep).

Η κοινοπραξία Shah Deniz II τον Φεβρουάριο του 2012 επέλεξε, για την όδευση προς την Ιταλία, να συνεχίσει διαπραγματεύσεις με τον TAP και μέσω Βουλγαρίας με τον αγωγό Nabucco West.

Τον Ιούνιο του 2013 αναμένεται η οριστική επιλογή του αγωγού που θα μεταφέρει τα 10 δισ. κ.μ. φ/α προς την ευρωπαϊκή αγορά.

Από τα μέσα του 2012 η Ελλάδα, από κοινού με την Ιταλία και Αλβανία, στηρίζουν το επιχειρηματικό σχέδιο για τον αγωγό TAP, λόγω των προφανών πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από την άμεση αυτή ξένη επένδυση στην απασχόληση και την ανάπτυξη, και της ενίσχυσης της ενεργειακής ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή, παράγοντες που αναβαθμίζουν τη χώρα μας ως ενεργειακό κόμβο στην Ν.Α. Ευρώπη.

IGB

Με τον TAP σχετίζεται ο IGB (διασυνδεδετήριος αγωγός φυσικού αερίου Ελλάδος-Βουλγαρίας), μήκους 170 χιλιομέτρων, από την Κομοτηνή μέχρι τη Στάρα Ζαγόρα. Στο σχέδιο κατασκευής του IGB μετέχουν, από ιταλικής πλευράς, η εταιρεία Edison και από ελληνικής, η ΔΕΠΑ και ο ΔΕΣΦΑ. Πρόκειται για το σημαντικότερο ίσως ενεργειακό έργο στις σχέσεις των δύο χωρών την στιγμή αυτή, με προοπτικές υλοποίησης, ακόμη και αν δεν κατασκευασθεί ο TAP. Η βουλγαρική πλευρά θεωρεί ότι η υλοποίηση του σχεδίου IGB είναι ανεξάρτητη από άλλα σχέδια αγωγών, σημειώνεται δε ότι στις 6/6/2012 το βουλγαρικό Υπουργικό Συμβούλιο ανακοίνωσε την ανακήρυξη του βουλγαρικού τμήματος του αγωγού ως έργου «εθνικής σπουδαιότητας». Τον Ιούλιο 2012 το ελληνικό υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ενέκρινε την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το ελληνικό τμήμα κατασκευής του ανωτέρω αγωγού.

IAP (Ionian Adriatic Pipeline)

Υπεγράφη Διακήρυξη στις 27/9/2007 για την κατασκευή του αγωγού IAP, μεταξύ των χωρών Αλβανίας, Μαυροβουνίου, Βοσνίας Ερζεγοβίνης και Κροατίας, ο οποίος θα διασχίζει τις εμπλεκόμενες χώρες ξεκινώντας από το Φίερι της Αλβανίας.

NABUCCO West

Οι αρχικές εταιρείες-μέτοχοι της κοινοπραξίας Nabucco Gas Pipeline International GmbH ήταν οι εξής: OMV (Αυστρία), MOL (Ουγγαρία), Transgaz (Ρουμανία), Bulgarian Energy Holding (Βουλγαρία), BOTAS (Τουρκία) και RWE (Γερμανία). Κάθε μία κατείχε ποσοστό 16,67%. Στην συνέχεια, η αυστριακή OMV εξαγόρασε το ποσοστό της Γερμανικής RWE.

Νότιος Διάδρομος Αερίου (South Gas Corridor)

Ο όρος περιγράφει τα σχεδιαζόμενα έργα υποδομής, για την μεταφορά φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα της Κασπίας προς την ευρωπαϊκή αγορά. Η μεταφορά ποσότητας 10 δισ. κ.μ. φ.α. από το κοίτασμα Shah Deniz II μέσω του αγωγού TAP ή Nabucco West αποτελεί το πρώτο έργο υλοποίησής του.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

TAP

Ονομασία του αγωγού που υποστηρίζεται από κοινοπραξία στην οποία συμμετέχουν οι εξής εταιρείες:

- AXPO(EGL) (Ελβετία — 42,5%)
- Statoil (Νορβηγία — 42,5%)
- EON (Γερμανία—15%)

TAP – ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Η κοινοπραξία του TAP υπέγραψε πρόσφατα δύο Μνημόνια Κατανόησης και Συνεργασίας με τους διαχειριστές των δικτύων της Κροατίας και της Βοσνίας, την Plinacro και την BH-Gas, που προωθούν τον Αγωγό Ιονίου Αδριατικής (IAP). Με αφετηρία σημείο σύνδεσης με τον TAP, ο IAP σκοπεύει να διοχετεύσει αέριο στην Βόρεια Αλβανία, το Μαυροβούνιο, την Βοσνία - Ερζεγοβίνη και την Κροατία

TANAP (Trans Anatolu Pipiline)

Υπεγράφη στις 27/6/2012 στην Κωνσταντινούπολη, από τον πρωθυπουργό της Τουρκίας και τον πρόεδρο του Αζερμπαϊτζάν, η συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού TANAP, μήκους 2000 χλμ., που θα μεταφέρει ετησίως 6 δισ. κ.μ. για την τουρκική αγορά και 10 δισ. κ.μ. για την ευρωπαϊκή. Στον αγωγό συμμετέχει η αζερική κρατική εταιρεία Socar με ποσοστό 80% και η τουρκική κρατική εταιρεία Botas με 20%. Βάσει των ανακοινώσεων, το κόστος του έργου ανέρχεται σε περίπου 7 δισ. \$, και αναμένεται να αρχίσει η κατασκευή του το 2013 και η λειτουργία της πρώτης φάσης του το 2016.

TPA (Third Party Access)

Η άδεια εξαίρεσης πρόσβασης σε τρίτους στον αγωγό παρέχεται από τις εγχώριες Ρυθμιστικές Αρχές Ενέργειας (ΡΑΕ) και εγκρίνεται από την Ε.Ε., κατ' εξαίρεση των κοινοτικών διατάξεων περί ανταγωνισμού, για μεγάλα έργα υποδομής, προκειμένου οι ανάδοχοι εταιρείες του έργου να αποσβέσουν την επένδυσή τους. Συνήθως η εξαίρεση χορηγείται για 25 έτη.

Shah Deniz II

Η εκμετάλλευση του κοιτάσματος φυσικού αερίου Shah Deniz στο Αζερμπαϊτζάν ανήκει σε διεθνή εταιρεία με την εξής μετοχική σύνθεση:

- BP (Η.Β.—25,5%)
- Statoil (Νορβηγία—25,5%)
- SOCAR (Αζερμπαϊτζάν—10%)
- Total (Γαλλία—10%)
- LukAgip (ανήκει από κοινού στην ιταλική Eni και την ρωσική LUKoil—10%)
- NIOC (Ιράν—10%)
- TPAO (Τουρκία—9%)

